

Çok-kültürlülük neden yanlışır?

Çok-kültürlülük, dünyayı ulusal kültürlere ayıran bir yapı yaratıyor. Bu yapı, onu benimsemek istemeyen insanlara zorlanıyor: küresel bir yapı olduğundan dolayı, kaçış imkânı yoktur. Özgürlüğü ve imkânları yanısıra farklı bir geleceği de kısıtlıyor. Avrupa’da, çok-kültürlülüğü savunanlar Avrupa’ya kültür telkin etmek için milliyetçilerle ittifak halindedirler. Örnekler Hollanda’dan alınacaktır. Bu satırları ilk yazdığımında çok-kültürlülük burada siyasî bir standart idi, ve eleştirmek tabu idi. Son zamanlar tutumlar döndü. Ülkenin en büyük partisi olan Hıristiyan-demokrat CDA, Mayıs 2002 seçimlerinden önce dahi çok-kültürlü toplumu reddetmişti. [Pim Fortuyn](#)’ın vurulmasından sonra tutumlar daha da sertleşti. Artık göçün sınırlanması ve göçmenlerin toplumsal sorun kaynağı olduklarını iddia etmek kabul edilir hale geldi. Siyasî partiler artık birbirleriyle sert asimilasyon politikaları için rekabet ediyorlar. Anlıyacağınız: **çok-kültürlülük standardı aniden buharlaşabiliyormuş**. Hollanda’da olduysa, her yerde olabilir.

Milliyetçilik üzerine daha fazla bilgi için [Nation Planet](#) sayfasındaki ‘giriş’e bakınız.

İrkçılığı ve eşitsizliği meşrulaştırmak

‘Çok-kültürlü’ bir toplumun gerçeği gittikçe açığa çıkıyor. Hollanda’da, ‘çok-kültürlülük’ sistematik bir şekilde ‘eşitlik’in karşıtı olarak kullanılıyor. Çok-kültürlü bir toplum, Afrikalı göçmenlerin tuvalet temizlediği, yüksek mevkilerdeki Hollandalıların ise avukat, pilot, cerrah ve banker olduğu bir toplumdur. ‘Çok-kültürlülük’ kavramı artık eşitlik veya saygı anlamını taşıyor – bu anlamları eskiden taşıdığı varsayımından yola çıkarsak. Toplumda etnik azınlıkların varlığını ima ediyor, fakat onların sosyal statülerinden bahsetmiyor. Hatta, bir toplumun çok-kültürlü olmasıyla bütün ahlakî zorunlukların yerine getirildiği iddia ediliyor.

Zorunlu kültür

‘Çok-kültürlü bir toplum’ göçmenleri baskı altında tutuyor. Onlara, geldikleri ülkelerde, kalan tek kültürleriyle yeniden birleşmek kalıyor. Nereye giderlerse köken kültürlerine hapsediliyorlar. Tek-kültürlülük, çok-kültürlülük ve kültürlerarası düşünceler kültürü empoze eden düzenlerdir. Okulda (ve evde) anlatılanlara karşın, ‘kültür’ sahibi olmak zorunlu değildir. Kutsal bir olaydan çok milliyetçilerce savunulan siyasî bir seçimdir.

Devlet politikaları bu çeşit çok-kültürlülük üzerine kurulu olunca, muhafazakâr gruplara öncelik tanılır. Muhafazakâr insanlar genelde kendilerini “topluluğun gerçek değerlerinin” temsilcileri olarak lanse ederler. Hükümet, her kültürün otantik temsilcisini arayınca, bu muhafazakâr temsilciyi bulur. Pratikte Avrupa’daki hükümetler hakikaten muhafazakârları, çoğu zaman da dinî önderleri, bir göçmen azınlığın temsilcisi olarak öne sürer. Böyle olaylar sık sık gerçekleşince, çok-kültürlülüğün ‘çok-inançlı’ veya ‘çok-dinli’ anlamını edinmesine neden olmuştur. Örneğin Amsterdam’ın yerel siyasetinde, Türkler Müslüman varsayılıyor. Ateist olsalar bile, hayatta bir câminin içini görmemişler bile, yerel câminin imamı onların temsilcisi sayılıyor.

Bu tutum – zorunlu kültür – Hollanda’da tek-kültürlülüğe geri dönüşü kolaylaştırdı. Ve tahmin edilir şekilde, göçmenlere telkin edilen ‘Hollanda değerleri’, 1950’lerin değerleridir. Kültürün standart şekli her zaman muhafazakâr şeklidir – böyle kültür olacağına hiç kültür olmasın.

Kalıtıl kültür

Çok-kültürlülük kültürü kalıtıl yapıyor. İyi bir örnek yine Hollanda’daki “Anadilde Eğitim ve Kültür Programı” idi. Örneğin: Türk dilinin herhangi bir değeri varsa, Çin göçmen çocuklarının bu dili öğrenmesi neden yasaklanıyor? Türk göçmen çocuklarına Çince öğrenmek neden yasaklanıyor? Programın şekillenmesi aynen böyledir: “anadil”, velilerin geldikleri ülkenin dili olarak tanımlanıyor.

Sadece Hollandaca konuşan bir çocuğun “anadili” neden Türkçe oluyor? Bu sorunun cevabı belli: doğum. İsteseler de istemeseler de Türk olarak doğuyorlar. Annesi babası Türk olan çocuklar Türk olarak tanımlanıyorlar. Dolayısıyla onlara öğretilen ekstra dil Türkçe oluyor. Bu damgalama süreci gelecek kuşağa ve belki üçüncü ve dördüncü kuşağa kadar dahi devam edebiliyor. Bu tanımlamaya karşı itiraz yasaktır (ki Güney Afrika’daki ırk tasnifinde bile itiraz mümkündür). Bu tasnif ve bölümlenme Amsterdam’daki Fas asıllı gençlerin birçoğunu etkiledi. Çok-kültürlülük adına eğitimlerinin bir bölümünü Arapça görüyorlardı. Çok-kültürlülükçüler, kendi ırkçı cehaletleriyle bu çocuklara “Arap” damgasını vurdular. Fakat Fas göçmenlerin çoğunluğu aslında Berberice konuşan bölgelerden gelmektedirler. Çocuklar “kültürlerini muhafaza” nâmına çoğu zaman anlamadıkları bir dilde eğitim gördüler.

Şimdi tutumlar değişti, ve politikalar da değişecek. Fakat sözkonusu çocukların durumunun düzeleceği yok. 2003 yılı seçimlerinin Sosyalist Parti platformu, velilerinden ayrı yaşayan Fas göçmen çocuklarının, ana ve babalarına kavuşmak için Fas’da Hollandaca öğrenmelerini talep ediyor.

“Kültürler” eşittir uluslar

Çok-kültürlülüğün ‘kültürleri’ mevcut ulus-devletlerle bağdaşır. Klasik bir örnek yine Türkiye: geçen 20 sene içinde Türk olarak tanımlananların birçoğu kendisini Kürt sayıyor. Ve “Kürt sorunu” Türkiye’nin tek kimlik sorunu da değildir. İstanbul’da doğan biri neden Osmanlı olamıyor? Veya Bizanslı? Veya Romalı? Veya Akdenizli? İzmir (eski Smyrna) doğumlu biri neden Yunan olamıyor? Ve, pan-Türkçülerin dediği gibi, Taşkent’te doğan biri neden Türk olamıyor? Helsinki, İstanbul ve Budapeşte’te doğan insanlar neden Turanlı olamıyor, pan-Turancıların iddia ettiği gibi? Bu kimliklerin hiçbirine çok-kültürlülük programının bir ögesini oluşturma imkânı verilmiyor. Başka bir deyimle, çok-kültürlülükçüler ulus-devletlere dayanmayan ‘kültürleri’ reddediyor.

Örneğin, çok-kültürlülükçülerin birçoğu İrlanda Cumhuriyeti’nde doğmuş bir zatin Britanyalı olduğu iddiasını kabul etmez. Halbuki İrlanda’nın bağımsızlığından kısa bir zaman sonra ufak bir Birlikçi parti İrlanda’nın yeniden Britanya içine alınması için çaba sarfediyordu. Bazı güneyli İrlandalılar kendilerini Britanyalı hissediyordu: kuzey İrlanda’da birçoğu hâlâ ediyor. Zaman geçtikçe, İrlanda Cumhuriyeti vatandaşlığı ve güneyli İrlandalı kimliği doğal ve normal olarak görüldü. Fakat son yıllar, Cumhuriyet’te küçük bir Birlikçi eğilim gelişti: çok-kültürlülükçüler ne der şimdi?

Genel anlamda, çok-kültürlülükçülerin dünya bakışları Avrupa’daki anti-göçmen partilerinin aynısıdır: kültürel-milliyetçi bir dünya bakışı. (Amerika Birleşik Devletleri’nde keza, muhtelif çift kimliklerin hepsi mevcut uluslarla veya milliyetçi hareketlerle örtüşmektedir.) Avrupa’da yüzyıllardır bir Burgund devletinin olduğu halde, ne Amsterdam’daki göçmenler için Burgund kültürü dersleri, ne de Burgund-Amerikalılar var. Fakat biri Burgund Kurtuluş Cephesi’ni kurup destek görürse “Burgund kültürü” bir siyasi güç olur. **Kültürel milliyetçilik eski hatıraları kullandığına rağmen eski hatırayla değil, şimdiki zamanın siyasetiyle alâkalıdır.**

Yeniden, kültürlerin uluslarla özdeş görülmesi kuşkusuz tek-kültürlülüğe dönüşü kolaylaştırmıştır. Pim Fortuyn gibi sağcı anti-göçmen siyaset adamları, tutumlarını ve politikalarını meşrulaştırmak için kültürel değer retoriğini kullandı, ve başarılı oldu.

Çok-kültürlü düzen

Çok-kültürlülük her ulus-devletin içinde [milliyetçi dünya düzenini](#) içselleştirir. Neticede, mükemmel bir çok-kültürlü dünyada, Birleşmiş Milletler’e mensup 180 devlet ve sınırları içinde, öbür devletlerin kimliklerine göre ayarlanmış 179 azınlık sözkonusu. ABD’de bu ülkü – uluslardan oluşan ulus – uzun bir tarihe sahiptir, ve son zamanlarda yeniden Robert Kaplan’ın kitabı *Empire Wilderness*’de yeniden görüldü. Böyle bir sistem kendi saçmalığından dolayı çökmeye yatkın olmasına rağmen, çok-kültürlülükçüleri tatbikatından engellemez.

Irk

Çok-kültürlülük “kültür”, “kimlik”, ve “köken” gibi kavramları, makbul olmayan “ırk” tabiri yerine koyarak, biyolojik ırkçı öğretilerin esasını yeniden ifade etmektedir. Zaten makbul olmayan ırkçı öğretiler eski etno-kültürel kimliklerin biyolojik çeşitini içeriyordu. Bu çeşitler için fikir birliği mevcut değil, fakat en iyi tercih bunları “ulus” ve “milliyetçilik” olarak algılamaktır.

Milliyetçilik ile bağlantıları aşikâr: kültürlerin mecburiyetine inanç, ona duyulması gereken sadâkat, gelecek kuşaklara aktarma görevi. Milliyetçiler genelde her ulusun türdeş bir birlik oluşturduğu hayaliyle başlarlar, fakat çok-kültürlülükçüler sözde “çeşitliliği” esas alır. Sadece 180 şekil çeşiti kabul eden ve bana (kalıtsal bir bazda) nereye ait olduğumu emreden bir sistemin “çeşitli” olmadığı ortadadır. Çok-kültürlülüğe karşı anti-kültürel bir muhalefet bir nevi anti-milliyetçiliktir, ve kısıtlı ve sınırlı dünyaya karşı direnmek demektir.

translation: Uğur Ü. Üngör